

K 40311025 : สาขาวิชาโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

คำสำคัญ : ชาติพันธุ์วรรณาทางโบราณคดี / ระบบนิเวศของภาชนะดินเผา

ผู้ริเริ่ม บุปผา : การศึกษาชาติพันธุ์วรรณาทางโบราณคดีเกี่ยวกับระบบนิเวศของภาชนะดินเผาที่บ้านหัวบึง จังหวัดขอนแก่น (THE ETHNOARCHAEOLOGICAL STUDY OF CERAMIC ECOLOGY AT BAN HUA BUENG, KHON KAEN PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.สุรินทร์ ภูษจร และ ผศ.พัชรี สาริกบุตร. 213 หน้า. ISBN 974-653-396-7

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาทางโบราณคดีในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลักในการนำเสนอแนวคิดหรือตัวแบบทางโบราณคดีที่สามารถนำไปช่วยในการศึกษาเทียบเคียงเพื่อแปลความและทำความเข้าใจเรื่องระบบนิเวศของภาชนะดินเผาในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายช่วงสังคมหมู่บ้านเกษตรกรรมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตภาชนะดินเผากับระบบนิเวศทางธรรมชาติและระบบนิเวศทางสังคม รวมทั้งลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ในกระบวนการผลิตภาชนะดินเผาภายในชุมชนที่สัมพันธ์กับการแบ่งงานภายในครอบครัวภายใต้เงื่อนไขเรื่องเพศและวัย ทั้งนี้ได้อาศัยทฤษฎีทางมานุษยวิทยาและโบราณคดีมาช่วยในการศึกษา โดยอาศัยการเก็บข้อมูลจากสองส่วนคือข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ช่างปั้นภาชนะดินเผาที่หมู่บ้านหัวบึง หมู่ที่ 5 ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ.2542 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2543 โดยมีการใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1.ระบบภูมิอากาศ อันได้แก่ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์และทิศทางลม เป็นปัจจัยในการกำหนดพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมการผลิตภาชนะดินเผาบางกิจกรรมที่ต้องใช้พื้นที่กลางแจ้ง

2.การจัดแบ่งพื้นที่ทำงานในกระบวนการผลิตภาชนะดินเผาแต่ละขั้นตอนนั้นจะมีการแบ่งหน้าที่ภายในครัวเรือนที่ขึ้นอยู่กับเรื่องเพศและวัย

K 40311025 : MAJOR : PREHISTORIC ARCHAEOLOGY

KEY WORD : ETHNOARCHAEOLOGY / CERAMIC ECOLOGY

SUREERATANA BUBPHA : THE ETHNOARCHAEOLOGICAL STUDY
OF CERAMIC ECOLOGY AT BAN HUA BUENG, KHON KAEN PROVINCE.
THESIS ADVISORS : PROF. SURIN POOKAJORN, Ph.D., AND ASST. PROF.
PACHAREE SARIKBUTARA. 213 pp. ISBN 974-653-396-7

The main purpose of this ethnoarchaeological research is to develop models for guiding archaeologists in the interpretation of ceramic ecology of the late prehistoric farming villages in the region of the northeast Thailand, which were the simple complex society.

The principal aspects studied included the relationship between ceramic production and the natural as well as social ecology. Besides, the social context, the spatial arrangement, and the labour allocation under the variants of age and gender were also studied. Anthropological and Archaeological method and theory were used in the studying of this aspects.

Ban Hua Bueng, Khon Kaen Province was the study area. The relevant data were obtained from documentary sources, as well as, from the field interviews and observations during 1999-2000.

The result of this research can be concluded as follows:

1. Climatic system; including quantity of rainfall, temperature, relative humidity and wind flow direction, is the main factor determine the location for certain activities which require open space in the ceramic production process.

2. The labour allocation was related to the variations of age and gender.